

GUIA D'APRENTATGE

Cultura, Societat i Salut CSS

1. FITXA DESCRIPTIVA

CODI D'ASSIGNATURA:

17679 – Cultura, societat i salut

TITULACIÓ:

Grau en Infermeria

MATÈRIA:

Antropologia

TIPUS:

Formació bàsica (FB)

IDIOMA D'IMPARTICIÓ:

Classes: Català i Castellà

Recursos i materials: Català, Castellà i Anglès

ANY ACADÈMIC:

2026-2027

CURS I SEMESTRE:

Primer Curs – Primer Semestre

GRUP:

Matí 1 / Matí 2 / Tarda

ODS:

3. Salut i benestar

4. Educació de qualitat

5. Igualtat de gènere

11. Ciutats i comunitats sostenibles

16. Pau, justícia i institucions sòlides

2. PROFESSORAT

TITULAR DE L'ASSIGNATURA:

Dra. Judit Subirana-Mirete. Doctora en Psicologia Clínica i de la Salut. Neuropsicòloga clínica. Experta en Estadística aplicada a Ciències de la Salut.

Contacte: Judit.subirana@sjd.edu.es

PROFESSORAT COL-LABORADOR:

Dra. Carmen Jerez Molina. Doctora en Psicologia Social i Antropologia de les Organitzacions. Diplomada en Infermeria. Llicenciada en Antropologia Social i Cultural.

Contacte: carmen.jerez@sjd.edu.es

Dra. Garyfallia Kapravelou. Doctora en Nutrició i Ciències Alimentàries. Màster en Nutrició Humana. Graduada en Dietètica i Nutrició.

Contacte: garyfallia.kapravelou@sjd.edu.es

Prof. Carme Perelló Íñiguez. Llicenciada en Filosofia per la Universitat de Barcelona. Màster en Bioètica per l'Institut Borja de Bioètica i investigadora predoctoral de la Universitat de Barcelona en ètica, bioètica i gènere.

Contacte: carme.perello@sjd.edu.es

Altres docents i professionals col·laboradors experts en la temàtica de l'assignatura que s'anunciaran durant el curs.

3. PREREQUISITS

Aquesta assignatura no té prerequisits de matrícula.

4. OBJECTIUS

L'assignatura té com a **objectiu** proporcionar a l'estudiantat una comprensió integral i crítica de la salut des d'una perspectiva social i de gènere, amb especial atenció als determinant socials, la diversitat, la transformació digital i el paper de la infermeria en la promoció, prevenció i intervenció en salut en contextos globals, locals i multicultural. Al finalitzar l'assignatura, l'estudiantat serà capaç d'identificar, analitzar i abordar les desigualtats en salut, col·laborant de manera efectiva en equips multidisciplinaris i adaptant-se als reptes emergents de la societat contemporània.

Objectius específics:

- Comprendre la influència de la cultura, la societat i els valors en la percepció i gestió de la salut i la malaltia.
- Identificar els determinants socials i culturals que condicionen la salut de les persones.
- Desenvolupar competències digitals i ètiques per a l'ús responsable de les eines tecnològiques en salut.
- Reconèixer situacions de vulnerabilitat en totes les etapes del cicle vital.
- Analitzar les desigualtats de gènere i promoure una atenció infermera equitativa i inclusiva.
- Aplicar els principis d'etnoinfermeria i competència cultural per a una atenció centrada en la diversitat i la justícia social.

5. CRÈDITS

Aquesta assignatura té un pes de **6 crèdits ECTS**. Cada crèdit ECTS equival a 25 hores de dedicació de l'estudiant.

Així doncs, 6 ECTS equivalen a **150 hores** de dedicació a l'assignatura i d'aquestes hores:

- El 35% serà de treball presencial (classes plenàries, seminaris)
- El 40% de treball dirigit (feina que l'estudiant ha de fer fora de l'aula, seguint la guia del professorat)
- El 25% de treball autònom (temps que l'estudiant necessita per organitzar-se, llegir, treballar en equip, revisar el que aprèn i com ho aprèn per ser el més àgil possible en el seu estudi).

6. BLOCS TEMÀTICS I ORGANITZACIÓ DE CONTINGUTS

Bloc 1. Fonaments culturals i socials de la salut: perspectiva infermera

Aquest bloc estableix les bases conceptuals per entendre la salut des d'una perspectiva cultural i social, posant èmfasi en la mirada infermera.

Bloc 2. Salut i identitat professional: reptes i competències de la infermeria

Aquest bloc explora el procés actual de la professionalització de la infermeria, així com el paper de la infermera en l'entorn comunitari i social.

Bloc 3. Etnoinfermeria i pràctica multicultural en salut

Aquest bloc analitza les desigualtats socials en salut, el paper de l'etnoinfermeria i la necessitat d'una pràctica infermera multicultural i competent.

Bloc 4. Transformació digital en salut: eines, reptes i oportunitats per a la infermeria

Aquest bloc posiciona a l'estudiantat vers els desafiaments contemporanis de la infermeria sobrevinguts per la transformació digital en l'àmbit de la salut.

Bloc 5. Persona, cultura, societat i salut

L'últim bloc explora la influència dels factors de sexe i gènere en la salut, així com les desigualtats resultants. Es tractarà també el concepte de salut al llarg del cicle vital des d'una perspectiva identitaria i sociològica, trencant els mites associats a cada etapa.

7. ENFOCAMENT METODOLÒGIC

Les **activitats formatives** de l'assignatura contempnen diferents enfocaments metodològics tals com classes magistrals, treball supervisat i treball autònom (lectura d'articles i material d'estudi, visualització de material audiovisual, treball d'ampliació i síntesi, estudi de casos clínics), exposicions orals i defensa de projectes individuals i/o grupals, discussions i comentaris de documents (audiovisuals, escrits, orals ...), lectura i comprensió de textos; elaboració d'informes i resums, recerca d'informació bibliogràfica, preparació individual de proves i realització de proves d'avaluació escrites.

Per aquesta matèria s'introdueix la metodologia de **seminaris pràctics** per treballar els continguts altrament teòrics de la matèria. En aquests seminaris es treballaran en format de casos, exposicions orals, treballs en grup i petits projectes els conceptes teòrics que són bàsics per a la superació de l'assignatura. També és de vital importància el **treball autònom i supervisat** de l'estudiant per a la superació i adquisició dels resultats d'aprenentatge d'aquesta matèria.

Tipologia	Objectius	Activitats	% Temps previst
Treball presencial (a l'aula)	- Desenvolupar teòricament el tema i conèixer els conceptes bàsics per a l'assoliment dels aprenentatges. - Contextualitzar les temàtiques en el marc de l'assignatura, el context universitari i clínic des d'una vessant aplicada.	- Classes expositives buscant la intervenció i participació activa de l'estudiantat. - Estudi de casos, exposicions orals, dinàmiques grupals, activitats individuals...	35%
Treball dirigit (fora de l'aula)	- Consolidar i aprofundir coneixements. - Desenvolupar habilitats d'anàlisi i síntesi. - Fomentar l'autonomia i la responsabilitat. - Afavorir la participació activa.	- Activitats individuals i/o grupals. - Preparació prèvia dels seminaris. - Cerca d'informació relacionada amb la teoria, casos i seminaris.	40%
Treball autònom (fora de l'aula)	- Afavorir la construcció del coneixement. - Fomentar la implicació i la motivació. - Aprendre i consolidar els coneixements adquirits.	- Estudi de materials, casos i exemples. - Complementació de la informació, continguts i conceptes treballats a l'aula.	25%

Aquesta assignatura estudia com els factors culturals, socials i polítics influeixen en la salut i el benestar de les persones i les comunitats. A continuació es detalla la relació de cada ODS amb l'assignatura:

ODS 3: Salut i benestar

- Aborda directament la promoció de la salut, la prevenció de malalties i la millora del benestar a totes les etapes de la vida. L'assignatura analitza com la salut és un fenomen condicionat per factors socials, econòmics i culturals, aspectes fonamentals per entendre i assolir aquest ODS.

ODS 4: Educació de qualitat

- L'educació influeix en els hàbits de salut, l'accés a la informació sanitària i la capacitat de prendre decisions informades. L'assignatura examina la importància de l'alfabetització en salut i de l'educació com a determinant social de la salut.

ODS 5: Igualtat de gènere

- La igualtat de gènere afecta l'accés als serveis sanitaris, la distribució de rols de cura, i l'exposició a riscos socials i sanitaris. Es treballen les desigualtats de gènere en salut i com la cultura i la societat poden perpetuar o transformar aquestes desigualtats.

ODS 11: Ciutats i comunitats sostenibles

- Les condicions de vida urbana, l'accés a serveis bàsics i la sostenibilitat dels entorns tenen un impacte directe en la salut col·lectiva. L'assignatura estudia la relació entre l'entorn físic, la qualitat de vida i la salut de les persones.

ODS 16: Pau, justícia i institucions sòlides

- La pau social, l'accés a la justícia i la confiança en les institucions són determinants clau per al benestar i la salut pública. Es reflexiona sobre la importància d'institucions inclusives i justes per garantir l'equitat en salut i la cohesió social.

8. RESULTATS D'APRENTATGE

REFERITS A CONEIXEMENTS:

- RAK 8.1. Definir les etapes del cicle de la violència de gènere
- RAK 8.2. Identificar problemes de salut físics i psicològics derivats de la violència de gènere.
- RAK 8.3. Identificar situacions de maltractament al llarg del cicle vital

REFERITS A HABILITATS:

- RAS 5. Analitzar el comportament interactiu de les persones en funció del gènere i d'altres determinants socials, tenint en compte les implicacions que té en els processos de salut i malaltia en un context social i multicultural.

REFERITS A COMPETÈNCIES:

- RAC 8.1. Col·laborar amb altres professionals de l'àmbit sanitari en la detecció i l'assistència a persones víctimes de violència de gènere.

9. AVALUACIÓ

Els **criteris generals d'avaluació** són els que s'estableixen al document de "*Criteris d'Avaluació de les assignatures del grau d'Infermeria del Campus Docent Sant Joan de Déu*" que es pot consultar a l'aula virtual de Secretaria i a l'aula virtual de l'assignatura.

Els **criteris específics d'avaluació** són els que s'estableixen i es descriuen a continuació.

CRITERIS ESPECÍFICS D'AVALUACIÓ DE L'ASSIGNATURA de CULTURA SOCIETAT I SALUT:

Els criteris específics d'avaluació de l'assignatura *Cultura, Societat i Salut* contemplen diferents metodologies d'avaluació (prova específica d'avaluació, treballs/projectes, seguiment del treball realitzat i evidències de participació que es distribueixen tal com es detalla a continuació:

ACTIVITATS D'AVALUACIÓ		% Nota	Assistència	Re-avaluable
Àrea Avaluativa 1	Prova avaluativa individual	50%	Necessària	Si
Àrea Avaluativa 2	Treballs	30%		No
	• Treball A	10%		
	• Treball B	20%		
Àrea Avaluativa 3	Seguiment del treball realitzat i seminaris	20%	Necessària	No
	• Subàrea avaluativa 3.1 (S1, S2, AA 1-6)	18%	Necessària	
	• Subàrea avaluativa 3.2 (S3)	2%	Necessària	
	• Subàrea avaluativa 3.3 (S4)	*	Necessària	
S1: Seminari 1 S2: Seminari 2 AA 1-6: Activitats d'aula de la 1 a la 6				

- La nota final de l'assignatura serà la mitjana ponderada final de totes les àrees avaluatives. L'assignatura es considerarà superada si s'obté una qualificació final $\geq 5,0/10,0$.
- L'àrea avaluativa 1:
 - podrà ser re-avaluada seguint la Normativa Acadèmica i el calendari del semestral d'avaluació.
 - farà mitja amb la resta d'àrees avaluatives, sempre que s'hagi superat amb una nota $\geq 5,0/10,0$. En cas contrari, no es superarà l'assignatura i la nota final que constarà a l'acta d'avaluació és la de la prova avaluativa individual.
- L'àrea avaluativa 2:
 - no és re-avaluable.
 - Cal consultar la Guia de cadascun dels treballs per veure amb més detall els criteris d'avaluació en cada cas, on s'hi inclou la rúbrica i la guia d'avaluació per a cada treball.
- L'àrea avaluativa 3 està pensada per fomentar la participació activa i el seguiment continuat dels estudiants durant el curs. Es basa en la realització d'activitats l'aula (AA), que busquen tant la implicació individual com el treball col·laboratiu, però sempre amb una valoració personalitzada.
 - està formada per tres grups d'activitats:
 - Subàrea avaluativa 3.1: està format per les activitats de Seminari 1, Seminari 2 i les activitats d'aula de la 1 a la 6.
 - Cada activitat es valorarà en una escala 0 (no assistit); 1 (assistit – no apte) i 2 (assistit – apte).
 - Per obtenir una qualificació en aquesta subàrea caldrà haver assistit i realitzat un mínim de 6 de les 8 activitats del bloc 3.1.
 - La puntuació final d'aquest subbloc es calcularà tenint en compte les 6 millors puntuacions de les activitats realitzades.
 - Subàrea avaluativa 3.2: està format per l'activitat de Seminari 3. Té un pes d'un 2%.
 - Subàrea avaluativa 3.3: està format per l'activitat de Seminari 4. Sense ponderació.
 - no és re-avaluable en cap cas donat que són activitats que es realitzen en el marc de la sessió d'aula en una dinàmica i context determinats que no es poden repetir.
 - la puntuació final d'aquest bloc estarà format per la suma ponderada de les qualificacions de les subàrees avaluatives 3.1 i 3.2.

10. REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES DE CONSULTA

ARTICLES:

- **Bloc 1: Fonaments culturals i socials de la salut: perspectiva infermera**
 - Červený, M., Kratochvílová, I., Hellerová, V., & Tóthová, V. (2022). Methods of increasing cultural competence in nurses working in clinical practice: A scoping review of literature 2011–2021. *Frontiers in Psychology*, 13, 936181. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.936181>
 - Curtis, E., Jones, R., Tipene-Leach, D., Walker, C., Loring, B., Paine, S. J., & Reid, P. (2019). Why cultural safety rather than cultural competency is required to achieve health equity: A literature review and recommended definition. *International Journal for Equity in Health*, 18, 174. <https://doi.org/10.1186/s12939-019-1082-3>
 - Harkess, L., & Kaddoura, M. (2016). Culture and cultural competence in nursing education and practice: The state of the art. *Nursing Forum*, 51(3), 211–222. <https://doi.org/10.1111/nuf.12140>
 - Horvat, L., Horey, D., Romios, P., & Kis-Rigo, J. (2014). Cultural competence education for health professionals. *Cochrane Database of Systematic Reviews*, 2014(5), CD009405. <https://doi.org/10.1002/14651858.CD009405.pub2>
 - Kuruvilla, S., Sadana, R., Montesinos, E. V., Beard, J., Vasdeki, J. F., Araujo de Carvalho, I., Thomas, R., Bartels, D., & Franz, K. (2018). A life course approach to health: Synergy with sustainable development goals. *Bulletin of the World Health Organization*, 96(1), 42–50. <https://doi.org/10.2471/BLT.17.198358>
 - Solar, O., & Irwin, A. (2010). A conceptual framework for action on the social determinants of health. *World Health Organization*. <https://www.who.int/publications/i/item/9789241500852>
 - World Health Organization. (2025, May 5). Social determinants of health. <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/social-determinants-of-health>
- **Bloc 2: Salut i identitat professional: reptes i competències de la infermeria**
 - Burton, C.W. & Voss, G.J. (2024). Nursing research on the social determinants of Health: Diverse Approaches. *Clinical Nursing Research*, 33(5), 275–276. <https://doi.org/10.1177/10547738241257294>
 - Col·legi Oficial d'Infermers i Infermers de Barcelona. (2026). Les competències de la professió infermera. <https://www.coib.cat/ca-es/actualitat-professional/competencies-de-la-professio/les-competencies-de-la-professio-infermera.html>
 - Lawrie, E., Kennedy, C., Raeside, R., & others. (2014). Professional role identity in shaping community nurses' reactions to nursing policy. *Journal of Nursing Management*, 22(8), 1085–1092. <https://doi.org/10.1111/jonm.12153>
 - National Academies of Sciences, Engineering, and Medicine. (2021). The future of nursing 2020–2030: Charting a path to achieve health equity. *The National Academies Press*. <https://doi.org/10.17226/25982>
 - ten Hoeve, Y., Jansen, G., & Roodbol, P. (2014). The nursing profession: Public image, self-concept and professional identity. A discussion paper. *Journal of Advanced Nursing*, 70(2), 295–309. <https://doi.org/10.1111/jan.12177>

- **Bloc 3: Etnoinfermeria i pràctica multicultural en salut**

- Antón-Solanas, I., Tambo-Lizalde, E., Hamam-Alcober, N., Vanceulebroeck, V., Dehaes, S., Kalkan, I., et al. (2021). Nursing students' experience of learning cultural competence. *PLOS ONE*, 16(11), e0259802. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0259802>
- Cerezo, G. P., Galceran, M. S., Soriano, M. G., Camps, L. M., & Moral, J. M. L. (2014). Design and evaluation of an educational course in cultural competence of nursing. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 132, 262–268. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2014.04.308>
- Joo, J. Y., & Liu, M. F. (2020). Nurses' barriers to care of ethnic minorities: A qualitative systematic review. *Western Journal of Nursing Research*, 42(10), 760–771. <https://doi.org/10.1177/0193945919883395>
- Leininger, M. M. (1991). *Culture care diversity and universality: A theory of nursing*. National League for Nursing Press.

- **Bloc 4: Transformació digital en salut: eines, reptes i oportunitats per a la infermeria**

- Bohr, A., & Memarzadeh, K. (2020). Chapter 2. The rise of artificial intelligence in healthcare applications. A: A. Bohr i K. Memarzadeh. *Artificial Intelligence in Healthcare*. Ed. Academic Press, pp. 25–60. <https://doi.org/10.1016/B978-0-12-818438-7.00002-2>
- Han J, Kim M, Ryu KH, Shin K. (2024). Acceptance of Digital Health Care Technology and the Role of Nursing Education. *The Journal of Continuing Education in Nursing*, 55(12), 575-587. <https://doi.org/10.3928/00220124-20241107-03>
- Meskó, B., Hetényi, G., & Györfy, Z. (2018). Will artificial intelligence solve the human resource crisis in healthcare? *BMC Health Services Research*, 18, 545. <https://doi.org/10.1186/s12913-018-3359-4>
- Topol, E. J. (2019). *Deep medicine: How artificial intelligence can make healthcare human again*. Basic Books.

- **Bloc 5: Persona, cultura, societat i salut**

- Joo, J. Y., & Liu, M. F. (2020). Nurses' barriers to care of ethnic minorities: A qualitative systematic review. *Western Journal of Nursing Research*, 42(10), 760–771. <https://doi.org/10.1177/0193945919883395>
- Sladden, T., Philpott, Braeken, D., Castellanos-Usigli, A. Yadav, V. Christie, E., Gonsalves, L. & Mofokeng, T. (2021). Sexual health and wellbeing through the life course: Ensuring Sexual Health, Rights and Pleasure for All. *International Journal of Sex Health*, 33(4), 565-571. <http://doi.org/10.1080/19317611.2021.1991071>
- Springer, K. W., Hankivsky, O., & Bates, L. M. (2012). Gender and health: Relational, intersectional, and biosocial approaches. *Social Science & Medicine*, 74(11), 1661–1666. <http://doi.org/10.1016/j.socscimed.2012.03.001>
- World Health Organization. (2022). Gender and health. <https://www.who.int/health-topics/gender>

LLIBRES GENERALS:

- Comes, C., & Guiteras, A. (Eds.). (2022). *Antropologia i salut: perspectives socials i culturals en l'atenció sanitària*. Publicacions de la Universitat Autònoma de Barcelona.
 - Aquesta obra és especialment adient per als blocs sobre fonaments culturals i socials de la salut, perquè ajuda a entendre la salut com un fenomen social i cultural, i aporta bases per analitzar desigualtats, pràctiques sanitàries i relació professional-persona.

- Malagon-Aguilera, M. C., Roqueta-Vall-Llosera, M., & Reig-García, M. (2021). La salut al llarg del cicle vital des de la perspectiva infermera centrada en la persona. Universitat de Girona.
 - Aborda la valoració i la promoció de la salut al llarg del cicle vital amb una mirada infermera centrada en la persona, i és especialment útil per treballar desenvolupament, determinants de salut i atenció integral.
- Marmot, M., & Wilkinson, R. G. (Eds.). (2006). Social determinants of health (2nd ed.). Oxford University Press.
 - Obra clàssica de referència perquè explica com els factors socials, econòmics i polítics condicionen la salut i les desigualtats en salut. És molt útil per fonamentar una mirada infermera centrada en l'equitat i en els determinants socials.
- Moreno Preciado, Manuel (2018). *Enfermería cultural. Una mirada antropològica del cuidado*. Madrid: Editorial Garceta Grupo Editorial. [\[Disponible a la Biblioteca del CDSJD\]](#).
 - El llibre parteix de la idea que els canvis socials recents (globalització, migracions, nous models familiars, envelliment de la població, exclusió social) han generat noves problemàtiques de salut, com la cronicitat, la dependència, l'estrès, la soledat o les addiccions, que no poden ser abordades només des d'una perspectiva biomèdica i tecnològica. Defensa que la infermeria ha d'ampliar la seva mirada i adquirir coneixements socials i culturals per entendre millor els pacients i adaptar els seus cures a la diversitat.
- Muntané, I., & Coll-Vinent, B. (Eds.). (2024). Ets una exagerada: Biaix de gènere i sexe en salut (2a ed.). Raig Verd.
 - Analitza com el biaix de sexe i gènere afecta el diagnòstic, el tractament i l'experiència de les pacients, i incorpora una perspectiva crítica i aplicada molt útil per a formació infermera.
- Phillips, J. M., & Moss, M. P. (Eds.). (2020). Health equity and nursing: Achieving equity through policy, population health, and interprofessional collaboration. Springer Publishing Company.
 - Aquesta obra vincula infermeria, equitat en salut, salut poblacional i treball interdisciplinari. Ajuda a entendre el paper professional de la infermera en la comunitat, la política sanitària i la reducció de desigualtats.
- Torralba i Rosselló, Francesc (1998). *Antropología del Cuidar*. Barcelona: Institut Borja de Bioètica i Fundació MAPFRE Medicina. [\[Disponible a la Biblioteca del CDSJD\]](#).
 - El llibre aborda el cuidar des d'una perspectiva d'antropologia integral, tot considerant la persona en la seva globalitat (dimensió física, psicològica, social i espiritual). Defensa que cuidar és una activitat fonamental i constitutiva de la condició humana, no només necessària per a la subsistència sinó també per al desenvolupament de les potencialitats de cada individu. El llibre proposa que el cuidar no es pot reduir a una mera atenció tècnica o mèdica, sinó que implica una relació humanitzada, basada en l'escolta activa, el respecte a l'autonomia i la identitat de l'altre, i la preocupació per totes les seves necessitats (físiques, emocionals, socials i espirituals).

REFERÈNCIES RECOMANADES per BLOCS:

El professorat compartirà a l'aula virtual les referències recomanades per a cada bloc temàtic.